

De NVSO Rommelpot

'De Rommelpot is een oud Nederlands muziekinstrument gemaakt van een aardewerk pot bespannen met e en varkensblaas waarin een stok gestoken wordt.'

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR STRAATSBURG EN OMSTREKEN

ASSOCIATION NÉERL ANDAISE DE STRASBOURG ET SES ENVIRONS

Komende activiteiten

In dit nummer:

p. 1-2 Komende activiteiten

- 19/11 Sjoeltournooi
- 22/11 Algemene ledenvergadering
- 24/11 Borrel
- 03/12 Sinterklaas

p. 2-8 Eerdere activiteiten

- 09/09 Herdenking in Struthof
- 23/09 Lustrum
- 29/09 Stammtisch
- 19/10 K. Schippers
- 26/10 Cocktail

p. 9 Eenvoudiger inschrijving verkiezingen

p. 9 Personalia - Even voorstellen

p. 10 Culturele tips

p. 11-12 Gedichten

p. 12-17 Fietsen en Mennonieten

- 'Op de fiets naar Nederland'
- De theologische as Straatsburg-Amsterdam
- De Mennonieten kerk in Groningen

p. 17 Straatsburg Neustadt

p. 18 We worden onsterfelijk!

22 november, Algemene ledenvergadering, 18:30, Centre Social Culturel Escale, 78 rue du Dr François, Robertsau/Straatsburg

Algemene ledenvergadering gevolgd door voorlichting door het Nederlandse en Franse notariaat over voor ons hier in de Elzas relevante Nederlandse en Franse wetgeving.

De bijeenkomst begint, vanwege het bijzonder karakter van deze avond, om half zeven stipt en wordt gehouden in het Centre Social Culturel Escale, 78 rue du Dr François, Robertsau/Straatsburg.

Allereerst de Algemene Vergadering, van half zeven tot half acht. De agenda:

- 1- Opening en mededelingen door voorzitter Frank van Lamsweerde;
- 2- Jaarverslag van de Voorzitter;
- 3- Verslag van de penningmeester, Hans de Bruin;
- 4- Verslag van de kascommissie, Henk Golz, Jos Griffioen;
- 5- Decharge van de penningmeester;
- 6- Verkiezing van de kascommissarissen voor 2017-2018;
- 7- Verkiezing van het bestuur: Patricia Weiss en Hans de Jonge zijn aan de beurt om af te treden. Beiden stellen zich herkiesbaar. En het bestuur stelt voor Chloë Kochersperger te laten toetreden tot het bestuur.
- 8- Vaststellen van de contributie voor het komende Verenigingsjaar. Het bestuur stelt voor deze ongewijzigd te laten: 20 euro voor een enkel persoon en 30 voor een (echt)paar/familie.
- 9- Rondvraag en sluiting.

Pauze en (korte) tijd voor een ontspannen drankje;

20:00 uur: Voorlichting door het Nederlandse en Franse notariaat.

Onderwerp: het familie- erfrecht en vastgoed.

Deze bijeenkomst volgt op een aanbod van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie om in het buitenland, in dit geval in de Elzas wonende Nederlanders voor te lichten over potentieel belangrijke onderwerpen als welk recht (Nederlands of Frans) is van toepassing bij

huwelijk en scheiding, bij overlijden. Verder over bijvoorbeeld erfrecht en met betrekking tot vastgoed (het onroerend goed bezit).

Uit Nederland komt hiervoor over in elk geval kand. notaris Niels Baas en voor Frankrijk treedt op (de Nederlands sprekende) Michiel van Seggelen, inderdaad, de zoon van één van de oprichters van onze Vereniging, André, notaris in zuidelijker Frankrijk.

U ontvangt dezer dagen nog meer specifiekere informatie over deze avond.

Joke op de Foire Européenne

19 november, 14 uur, Sjoeltournooi, Centre Sportif, 212 route de la Wantzenau, Straatsburg/Robertsau

Op zondagmiddag 19 november wordt er alweer voor de 3e keer om het ANSE-kampioenschap gesjoeld. We zijn dan dit keer welkom in het Centre Sportif in Robertsau/Straatsburg waar 'onze' Joke van der Kwast en haar begeleidend team van de 'Amis du Sjoelbak' in Lampertheim ons gastvrij ontvangen.

Bij de senioren heeft Wibbo Koopmans de eerdere twee keer winnend afgesloten.

Dat betekent dat we bij een derde overwinning we op zoek moeten naar een vervangende beker. Allez Wibbo en de andere competitanten!

Bij de junioren hebben we moeten constateren dat onze kampioen, Simon Sellier inmiddels met zijn ouders mee naar het VK is verhuisd, met medeneming van zijn winnaars-kleinood. Het is hem gegund. De strijd zal bij onze jeugdiger leden dus gaan om een nieuwe beker.

En, wie nog niet eerder meedeed zal denken... sjoelen? Da's toch oudejaarsavond en chocolademelk. Dan zal ik U snel uit de droom helpen: kijk eens op internet en zie dat het werkelijk bestaat dat alle stenen in (vrijwel) één keer de poortjes worden ingeschoven in plaats van het klassieke opbouwen van een horizontale oploop die ook met harde schuiven niet meer te slechten valt.

En, ik roep nog even in herinnering het succesvolle Wereldkampioenschap Sjoelen in Lampertheim in mei van dit jaar met een deelnemersveld van rond de 250 uit alle delen van de wereld. Met ook nog eens Nederland als winnaar en Joke als hoogst geklasseerde (16e) Franse deelnemer. Zie Rommelpot nr. 3.

En U ziet de Nederlandse kampioenstrits... Hockey EK, Voetbal-EK voor vrouwen¹ en nu ook sjoelen en nog wel een WK!

En vergeet niet dat les Amis de Sjoelbak elk jaar een druk bezochte stand hebben op de Foire Européenne.

De logistiek:

- Zondagmiddag 19 november van 2.00 tot ongeveer 5-6.00 in de ruimten van het Centre Sportif, 212 route de la Wantzenau, Straatsburg/ Robertsau. Parkeren is daar geen probleem.
- Twee categorieën, de jeugdigen tot 16 jaar. En de tweede: de oudere jongeren.
- Deelname bijdrage 5 euro; gratis voor de beneden 16-jarigen.
- Voor (ook alcoholische) versnaperingen wordt gezorgd en er is een ruim prijzenpakket voor de deelnemers die de beker moeten missen.
- Graag opgeven vòòr vrijdag 10 november ten behoeve van een passende verzorging van de deelnemers tijdens de wedstrijden en ook voor Joke en haar assisterend team.

En Joke (en je team), op voorhand dank voor jullie regie en gastvrijheid.

24 november, Eerstvolgende Anse borrel, vanaf 18:00, Café Brant, Straatsburg

Persoonlijk vind ik herfst en winter interessanter dan de gemakkelijke lente en zomer. Juist in de frissere tijden moet je er zelf meer aan doen om de ambiance te veraangenamen. Je kan het interactieve seizoenen noemen. Allez... proost. Wordt vast weer leuk in Brant.

¹ U zult het grapje kennen maar ik blijf het leuk genoeg vinden om hier op te nemen: De zoon tot vader: 'ik wil op voetballen'. De vader: 'nee jongen, dat is een sport voor meisjes'.

3 december, Sinterklaas, om stipt 15:00 uur, Maison des Sociétés, 1 rue de la Patrie, Schiltigheim

De Sint heeft laten weten de ontmoeting met de Nederlandse Vereniging dik onderstreept in zijn agenda te hebben genoteerd. Mag ik aannemen dat dat van aan de leden-kant ook zo is? En de Goedheiligman liet tevens weten traditiegetrouw door zijn Zwarte Pieten te worden begeleid. Hij zou niet zonder kunnen.

Het feest begint om drie uur met een verbazend en humoristisch optreden voor jong en de meer ouderen.

Om half vijf heffen we onze klaasklassiekers aan om Sinterklaas en de Pieten van een zachte landing in ons gezelschap te verzekeren.

Ook dit jaar zal onze eeuwig jeugdige Sint weer de nodige kadoos en goede raad gericht rondstrooien.

We mogen verder ook zijn berijmde overpeinzingen over 2016 verwachten.

En dat alles in een culinair ruim en breed voorziene ambiance... er zal een breed scala aan happen zijn, inclusief een assortiment aan haring. En verder natuurlijk een ruim gamma aan frisdranken naast de bisschopswijn, Elzassische glazen zonneschijn, bier, jenever en wat dies meer zij... Roept u maar!

Het feest zal duren tot 6-7 uur.

Wilt u de Sint cadeautjes laten geven aan Uw kinderen, of aan wie U maar wilt, al dan niet met enige pedagogische richtlijnen en observaties: lever de kadoos en een notitie met de naam van de gift-ontvanger/-ster uit te spreken pedagogische opmerkingen tevoren in bij Hans de Jonge, 31 rue Kempf Robertsau/Straatsburg. Tel: 03883169025/0612525492, hans@dejonge.org.

De bijdrage voor het bijwonen van dit feest:

* leden 8 euro;

* kinderen van leden gratis;

* niet leden 10 euro;

* kinderen van niet leden: 5 euro.

Eerdere activiteiten / evenementen

9 september, Jaarlijkse herdenking van de Nederlandse gevangenen in het concentratiekamp Struthof

Op 9 september jl. troffen, zoals elk jaar, de oud gevangenen en hun familie elkaar weer op de jaarlijkse herdenking in Struthof. Dit jaar werd er samen met de Noren herdacht. En ook nu waren weer Nederlandse legermusici overgekomen om bij te dragen aan een passende atmosfeer. En, even traditiegetrouw, was er de militair attaché van de Parijse Ambassade. Zoals ook sinds een twintig jaar de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, aanwezig is. Dit jaar dus Ambassadeur Roeland Böcker. Het was als steeds weer een stijlvol gebeuren dat tegelijk ook

altijd een vrolijker component heeft in de hernieuwde ontmoeting van de vele leden van de herdenkingsfamilie.

Deze herdenking is een groot aantal jaren geleden gecreëerd omdat het Nederlandse smaldeel zich onvoldoende onderscheidend voelde in de algemene, Frans gedomineerde herdenking van oorlogsslachtoffers, elk jaar in juli. Zie voor meer info over de algemene herdenking Rommelpot nr. 3 van dit jaar.

23 september, Het Zevende lustrum bij het 35 jarig bestaan van de Vereniging: Colmar

In de historische rangorde van Nederlandse Verenigingen in Frankrijk neemt onze Elzassische vereniging een fraaie derde plaats in, achter een zuidelijker club die al zo'n 50 jaar bestaat komt en één die ons net en nipt een jaartje voorblijft.

Daarnaast hebben we het prettige voordeel dat de leeftijd van onze leden veel breder geschakeerd is dan menige pensionado-club bij de welke het jongste lid veelal in de zestig is.

En het is dus duidelijk dat we met lustrumvieren al een hele traditie van prachtige dagen hebben opgebouwd. Ook op dit zevende lustrum is deze traditie glansrijk hoog gehouden. Waaraan het schitterende weer nog extra zonneglans gaf.

En zowaar waren we bij alle activiteiten-onderdelen zelfs te vroeg: ervaring natuurlijk en een bewijs van een fraaie symbiose van Nederlandse en Elzassische effectiviteit.

Met tegelijk als prettig trekje dat ook nu de gezelligheid geen tijd kende zodat we uiteindelijk in de latere avond nog gehaast, sommigen onzer met de koffie in de hand, het restaurant moesten verlaten, om onze chauffeur niet in tachometer-problemen te brengen.

Op de terugweg bleef de stemming er goed in met Hans de Jonge als voorganger in een ontdekkingsreis naar de provinciale volksliederen.

Noud en Mieke zorgden met Mieke's ouders er voor dat het 'bronsgroen eikenhout' luid en duidelijk in de Elzas weerklonk.

We mochten er de doorbraak of ontdekking van Roeland Böcker, onze nieuwe Ambassadeur beleven als Hagenees en volkszanger met een vlekkeloze vertolking van 'Harrie Klorkestein's' 'Oh Oh Den Haag' als nieuw provincielied voor Zuid-Holland.

Hans zelf nam waardig Groningen voor zijn rekening.

En er was zelfs het Wilhelmus te horen als vervanging voor alle ontbrekende provinciale volksliederen.

Met een kleine 50 man (jong en oud) waren we eerder op de dag, rond half twee naar Colmar vertrokken voor een rondleiding en diepte-studie in de geschiedenis en de mystieke aspecten van met name de religieuze historie van de stad: we werden rondgeleid door in twee groepen door twee gidsen die naar bleek elk een andere invalshoek kozen.

De één verhelderde de geschiedenis van de stad aan de hand van het algemene verhaal en de geschiedenis van gebouwen gelardeerd met een levendig relaas van gebeurtenissen en anekdotes.

De ander ruimde naast de geschiedenis veel - en gedreven - plaats in voor de christelijke religieuze mystiek en symbolen. Zo leerden we meer over het water als bron van leven, de eeuwige queeste naar licht en verdiepte deze gids onze kennis van mannelijke en vrouwelijke krachten. Haar aankondiging dat zij over dit onderwerp een boek voorbereidde verbaasde dan ook niet echt. Voor wie het verschijnen van het boek wil meemaken: dit alles werd ons verteld door mevrouw Rina Sestito Arce.

Ons aller Mieke Clavaux had met Chloé Kochersperger een elegant alternatief voor het wandelcircuit gevonden: een klassiek paardenkoetsje door het centrum van waaruit zij beiden het hen bekende voetvolk vrolijk toewuifden.

Daarna was het
tijd voor
rustiger
ontspanning
met een tocht
in
'fluisterbarkjes'
door een
onbekend stil
rustig groen

kanalengebied... een oase in deze druk bezochte hoofdstad van de Haut-Rhin, samen met een korte vaart door het bebouwde gedeelte waarbij we niet alleen de oude gevels eens van de andere kant zagen maar tevens leerden dat de kleur van huizen aan godsdienst dan wel beroepsuitoefening gelieerd was. En er was ook nog gelegenheid

wat te denken van de drie fraaie witte plastic emmers van de Banque Populaire. Er kwamen er twee terecht bij Nicole de Coninck zodat zij en haar Paul elk een passend instrument hebben om een volgende zonsverduistering goed te kunnen gadeslaan. Verder bleek de Raad van Europa zich van een gulle kant te hebben laten zien... klokjes, vesten en fraaie documententassen getuigend van vroegere grootse conferenties vonden snel nieuwe eigenaren door de hele zaal.

En ook de nodige flessen drank, wijn, rum, jenever, en een zeer speciaal bier uit het door onze fietsers vaak gefrequenteerde Ulm werden in dank aanvaard door de gelukkige lotsbezitters.

Na het hoofdgerecht attendeerde onze voorzitter Frank ons erop onze glazen gevuld te houden want er ging getoast worden. Dat bleek geen probleem want de attente bedienende staf ging ruimhartig met de flessen rond.

even zonder gids in de omgeving rond te kijken.

Onze bus en chauffeur Mohamed pikte ons weer precies op tijd op om ons naar het aan het stationsplein gelegen restaurant Bristol en onze feestzaal te brengen voor een mooie avond en een gedegen avondmaal. Als gebruikelijk op deze dag waren we weer te vroeg maar dat werd vlekkeloos opgevangen door de soepele staf zodat we al snel werden voorzien van een entree-drankje en konden beginnen met één van de grote tradities van de Nederlandse Vereniging: de tombola, inspirerend voorgegaan door Hans de Jonge, Paul de Coninck en dit keer ook Albert de Jonge's zoon Jan. En ook nu bleek dat er niet voor niks meer dan 200 loten waren verkocht...

Toch een aardig gebaar

Frank legde bij dit zevende lustrum een link met sprookjes en de Bijbel waar dit getal staat voor 'perfecte eenheid' en 'afgerond project'.

Hij onderstreepte de eenheid maar gaf aan dat 'afgerond' niet voor de Vereniging geldt: het is beter te spreken van een 'ongoing project'.

Hij onderstreepte de waarde van de Vereniging in de vraagbaakfunctie, de assistentie waar nodig en het genoeg geregeld met landgenoten te kunnen verkeren.

En om dit te onderhouden hoeven we niet al te actief te zijn - iedereen heeft al zoveel mogelijkheden tot dagvulling en aandacht vragende prikkels.

Frank noemde onze klassieke activiteiten... Koningsdag in april, Sint in december en... de laatste jaren het sjoelkampioenschap. Daarnaast de filmavonden, het rustige koersen van een fietsclubje in wisselende samenstelling en de maandelijkse Stammtisch bij Brant, in het hart van de onlangs wereldwijd bekroonde Duitse wijk.

En dan is er nog ons periodiek, de Rommelpot. Komt een vijf keer per jaar uit met nieuws over activiteiten en verder een breed scala aan artikelen, tips en *faits divers*. En dat zonder advertenties, ook al omdat dat vrijer schrijft.

Met natuurlijk... de altijd wervelend soepele Tombola.

En Frank memoreerde dat hij op zijn 9e naar Frankrijk is gekomen maar zich nu dank zij de Nederlandse Vereniging Nederlandser dan ooit voelt.

Hij wees verder nog op de luxe van de zustervereniging 'Theo van Doesburg' in Straatsburg met geregelde activiteiten vooral gericht op het verlevendigen van de Aubette 1928 op de place Kléber.

Hij keek terug naar de oprichting door onder meer de helaas overleden André van Seggelen en eveneens overleden (1986) heer Tenhaeff. Maar er waren in de zaal nog twee ondertekenaars van de stichtingsacte, Sietske Schutte-Mirabel en Paul de Coninck. En verder Claudia Huisman (ook tegelijk bestuurslid bij van Doesburg) en Hans de Jonge die al snel bij de toen prille Vereniging betrokken waren. Zoals nu Claudia's dochter, Chloé, in haar bestuurlijke voetsporen is getreden. En Hans is zelfs 25 jaar voorzitter geweest! Frank memoreerde ook het verscheiden een paar jaar geleden van de indertijdse verenigings-spin in het web Yvonne Ausems.

Hij riep ook de vele eerdere activiteiten in herinnering... lezingen, stadsrondleidingen, puzzeltochten te voet en per auto, de haring- en snertavonden al dan niet gekoppeld aan wandeltochten en wat dies meer zij. En dan de lustrumdagen, een bootreis met een studentenbandje dat

drank boven de kwaliteit van de muziek liet prevaleren. Of de uitgebreide Indische maaltijd, hier in de Elzas, waar geen Indisch restaurant is te bekennen. En het vorige lustrum met een nostalgische treinreis, een bootrijntocht en een rondleiding door Neuf Brisach door de heer Vauban persoonlijk.

En Frank wees op het grote genoeg Mieke Clavaux hier actief te zien, Mieke met haar geweldige institutionele geheugen.

Hij heette, naast andere nieuwkomers ook Roeland Böcker welkom als opvolger van Onno als ambassadeur. Roeland houdt daarmee de

gewoonte in stand dat op alle lustra de dienstdoende ambassadeur acte de présence geeft.

Frank rondde af met een finale toast, nu op de toekomst van de Vereniging en het welzijn van alle aanwezigen.

En na een mooie afronding met dessert, de weer rondwervelende mooie flessen en (een snelle) koffie haastten we ons terug in de bus voor de terugreis die dit keer niet het klassieke aanzien van een tevreden dommeland gezelschap gaf maar tot een heus interprovinciaal songfestival werd.

Een mooie afsluiting!

29 september, Stammtisch, Café Brant

Vanwege vakantietijd is er geen gebruikelijke borrel aankondiging voor de maanden juli en augustus. Maar niet onmogelijk natuurlijk dat de genetisch borrelgericht gemodelleerde leden gewoontegetrouw toch naar Brant zijn getogen... niks mis mee... er zijn matiger methoden om de tijd door te brengen.

Maar met de Stammtisch van 29 september werd het seizoen weer echt geopend. En dat op een manier die de ruime aanwezigen een prettige identiteitscrisis gaf. Het was het mooiste Indian Summer weer van de hele wereld. Het management had niet meer op mooie weer gerekend: de helft van het buitenmeubilair was al opgeslagen, maar het binnen meubilair kon prachtig buiten als aanvulling gebruikt worden nu dat binnen toevallig deze avond toch maar een sta in de weg was omdat er een grote ontvangst werd gehouden voor de presentatie van een omvattend standaardwerk over de 'Neustadt'.

Het was een uitbundige borrel waar jammer genoeg enkele vaste krachten ontbraken wegens vergadering, griep of door werk in China! Ah... le don de l'ubiquité blijft een schaars goed. En er volgde ook nog een mooi diner in het nabije La Victoire².

En recent, was de Stammtisch van oktober naar Uw redacteur heeft mogen vernemen weer een prettige herhaling van een maand eerder.

Alle Rommelpotnummers vanaf 2012 kunt U vinden op onze website, zie:

<http://www.nvso.fr/>

Zie ook de interessante website van de FANF, de overkoepeling van de Nederlandse Verenigingen in Frankrijk: <http://www.fanf.fr/>

² Uw redacteur komt er, zoals zoveel anderen, al jaren en zag daar op een avond een mevrouw in de bediening, bekend van de kunstmarkt op place Broglie... kocht wel eens wat werken van haar... bezocht ook haar atelier in de omgeving en dacht op die avond dat kunst wel mooi is maar, zoals Theo van Doesburg eens zei... 'je kunt er niet je tanden mee poetsen' en had dus het idee dat haar activiteit in het restaurant een bijverdienste was. Maar nee, mevrouw had La Victoire gekocht!

19 oktober, K. Schippers en Marcel Worms in de Aubette 1928, "Comme un rossignol qui a mal aux dents" - een poëtisch muzikaal spektakel, een initiatief van de Straatsburgse Musea in samenwerking met onze zustervereniging 'Theo van Doesburg'

De Nederlandse dichter K. Schippers (nom de plume van Gerard Stigter³ en pianist Marcel Worms riepen de poëtische en muzikale wereld op rond de De Stijl en Dada, uitgaande van een conversatie tussen Piet Mondriaan en Marcel Duchamps in Peggy Guggenheim's indertijdse New Yorkse huis⁴. We hoorden een

integrerende

mengeling van gedichten van Theo van Doesburg (onder zijn pseudoniem I.K. Bonset (oftewel: ik ben sot) en Schippers, met de muziek van onder meer Erik Satie en John Cage, zoals Nelly van Doesburg, echtgenote van Theo, deze graag speelde tijdens dada-uitvoeringen. Uw redacteur proefde een ode aan van Doesburg. De voordracht was weliswaar niet altijd in de hele zaal goed verstaanbaar maar riep onmiskenbaar een dada-atmosfeer op.

En na afloop kon bij een vrolijke drank nog goed worden nagepraat met de kunstenaars en vrienden en bekenden.

26 oktober, Kennismakingscocktail voor de Nederlandse gemeenschap in de Elzas, bij de opvolger van Onno Elderenbosch, Roeland Böcker.

Onno was zijn indertijdse aantreden begonnen met een mooi gebaar, een kennismakingsborrel voor alle Nederlanders in de Elzas. En Roeland trad passend in zijn voetsporen met een voortzetting van dit ruim gewaardeerde gebaar. Het was voor Roeland en echtgenote July een brede introductie in de Nederlandse gemeenschap en voor het merendeel van de ruim aanwezigen weer een goede gelegenheid bij te praten.

Roeland heette eenieder van harte welkom en repte in zijn toespraak van de omstandigheden die tot zijn ambassadeurschap hier geleid hebben. Hij onderstreepte de juistheid van de beslissing van de overheid deze mooie residentie aan te houden waardoor ook deze ontvangst in passende omgeving kan plaatsvinden. Verder schetste hij de positie van de Raad en wees op het belang van deze organisatie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, juist in de huidige tijd. Vervolgens betrad Hans de Jonge, bij ontstentenis van voorzitter Frank de sprekershoek. Hij bedankte namens de Nederlandse gemeenschap voor de ontvangst en kenschetste Roeland als de juiste man op de juiste plek. Met Roeland onderschreef hij eveneens het belang van de Raad.

Verder bracht Hans ook het belang van de Nederlandse Vereniging gedocumenteerd over het voetlicht.

De cocktail was een gewaardeerd en geslaagd gebaar, ook goed voor het saamhorigheidsgevoel binnen de Nederlandse gemeenschap. Veel dank, ook aan de staf voor de uitstekende organisatie.

³ Schippers (gedoteerd met de P.C. Hooft- en de Libris literatuurprijs) is de laatste 'grote zestiger', een literatuurbeweging die zich afzette tegen en volgde op die van de vijftigers, onder wie Lucebert die in hun ogen te gekunsteld werk leverden. De zestigers stelden daar tegenover de simpele waarneming waardoor de gewone werkelijkheid ook literatuur was. En vooral Schippers is een meester in het met simpele middelen levend houden van de verbazing met observaties als: 'kun je aan de vorm van een knipsel zien hoe vlug het uitgeknipt is. Reikt de invloed van een gedicht zover dat iemand ergens te laat komt omdat hij het net heeft gelezen?' uit zijn lange gedicht 'Na tien keer dolen, wordt een labyrint een laan'.

⁴ Op 10 november wordt in het auditorium van het Rijksmuseum het boek 'Peggy Guggenheim en Nelly van Doesburg, Voorvechters van De Stijl', van Doris Witgens gepresenteerd. Het boek belicht de rol van deze twee krachtige vrouwen binnen de avant-garde beweging die De Stijl was. Doris Witgens is conservator in museum de Lakenhal in Leiden en expert in 'De Stijl' en verwante vernieuwingsbewegingen.

Eenvoudiger procedure voor deelname aan verkiezingen in Nederland

Vanaf 1 april jl. is het eenvoudiger geworden om je te registreren om vanuit het buitenland te stemmen bij referenda, Tweede Kamerverkiezingen en verkiezingen voor het Europees Parlement.

Nederlandse kiezers, die in het buitenland wonen, hoeven zich slechts eenmalig te registreren, vervolgens krijgen ze bij iedere verkiezing per e-mail en post tijdig de benodigde documenten om te kunnen stemmen. De exacte procedure vindt u op www.stemmenvanuithetbuitenland.nl

Personalia – Nieuwe leden, even voorstellen

Carlien Scheele

Carlien is 1 september 2016 door de Nederlandse overheid gedetacheerd naar de Raad van Europa, voor een periode van 2 jaar. Zij werkt bij de Raad als Sr Gender Equality Adviser. Zij is ruim 28 jaar bij de overheid werkzaam. Haar laatste functie was die van directeur Emancipatie (ministerie van OCW). Haar belangrijkste taak is het ondersteunen van de Raad van Europa bij het mainstreamen van gender in alle portefeuilles. Dit houdt in dat in de portefeuilles rekening wordt gehouden met de effecten van beleid, projecten, resoluties, conventies e.d. op mannen en vrouwen, jongens en meisjes. Hierbij is de volgende vraag leidend: wordt er voldoende rekening gehouden met (vaak impliciete) ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, jongens en meisjes op tal van terreinen?

Carlien is getrouwd en heeft, samen met haar echtgenoot, 5 kinderen (samengesteld gezin), waarvan de jongste nog thuis woont. Man en nog thuiswonende zoon zijn om praktische redenen in Nederland blijven wonen. Hobby's van Carlien: joggen, wandelen met de hond, koken (en eten), lezen.

Verder mogen we als nieuwe leden begroeten:

- *Harry en Han Tebbens-Duintjer-van Geijn*
- *Theo Wels*
- *Anke Hoffmann*
- *Naziha Cherradi*
- *Ruth van Seggelen*

Overlijden:

Jean Wilhelm

We moeten helaas ook het trieste nieuws brengen dat Jean Wilhelm, echtgenoot van ons oud-bestuurslid Marianne, op 16 juli totaal onverwachts is overleden. Hij is 78 jaar geworden. Jean was ook de vader van onze leden Jan en Julie. Hij kwam vaak met Marianne en (klein)kinderen op onze feesten en heeft binnen onze vereniging vele vrienden gemaakt. Wij bieden Marianne en verdere familie onze oprechte condoleanties aan en wensen hun sterkte bij het overkomen van dit zware verlies.

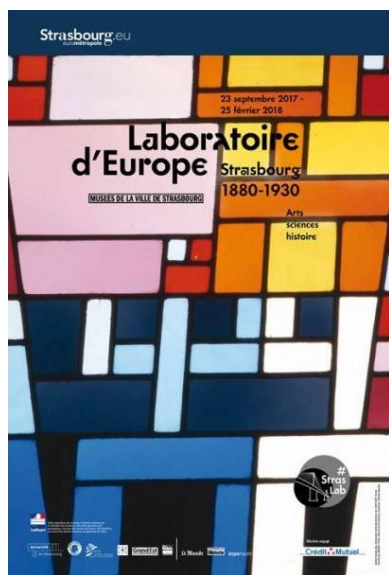

Herinnering contributie betaling: onze penningmeester, Hans de Bruin, laat me weten nog te wachten op de contributiebijdrage van een 40 leden. Aller! Dit laat u toch niet op U zitten? U bezorgt hem toch geen extra grijze haaren? U kunt een cheque sturen (20€ voor alleengaanden/30€ voor gezinnen/partnership) naar Hans de Bruin, rue Philippe Grass 19 of U kunt het bedrag overmaken naar CIC Schiltigheim IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118 0790 118 / BIC: CMCIFRPP ten name van "ANSE".

Culturele tip

Straatsburg, Laboratoire de l'Europe, 1880-1930

<https://www.musees.strasbourg.eu/straslab>

De tentoonstelling met een veelheid van onderwerpen is een paar weken geleden geopend in het Museum voor Moderne en Contemporaine Kunst (Mamcs) in Straatsburg door de huidige Minister van Cultuur, Françoise Nyssen. Vrijwel alle Straatsburgse musea spelen een rol in de tentoonstelling.

De titel is vrij ambitieus en dapper... Straatsburg als laboratoire de l'Europe en bestrijkt het hele alpha en bèta gamma van wetenschap, geschiedenis en kunst. Ambitieus, want er was natuurlijk- bijvoorbeeld in Italië- wel maar aan de hand. En dapper, deze tentoonstelling in het nu Franse Straatsburg, want het was vooral de Duitse vooruitgang die toen de toon aangaf met natuurlijk in de twintiger jaren een Franse culturele inhaalslag met onder meer De Stijl, de Aubette 1928, met van Doesburg, Jean Hans Arp en Sophie Taeuber.

En er is veel aandacht natuurlijk voor de mondiaal gedoteerde Neustadt, waarover in de Eglise St Paul in Straatsburg een mooie tentoonstelling is ingericht.

Ik moet bekennen dat ik het 'laboratoire' karakter van Straatsburg niet zo herkend heb maar het roept een mooi tijdsbeeld op dat ik wonderlijk genoeg nog het meest herkende in het zoölogisch museum op de boulevard de la Victoire dat nog helemaal 'dans son jus' is gebleven... dat wil zeggen, de tijd heeft er stil gestaan en de Duitse pioniersarbeid op dit gebied is nog duidelijk te herkennen. Zoals ik dat, op de recente open museumdagen, proefde in het seismologisch museum (bij de jardin botanique). Dit instituut functioneerde tot 1986, en is een van de oudste seismologische instituten ter wereld. Wonderlijk, alleen op afspraak te bezoeken deze dagen.

Maar evenzeer is het wetenswaard te lezen dat Berlijn gerenommeerde kunstkenners, zoals Wilhelm Bode naar Straatsburg zond om de kunstverzamelingen in de stad meer of beter, 'weer'⁵ op peil te brengen. Maar ook weer niet te veel: sommige verworven werken van geschatte grote waarde gingen naar Berlijn. Gelukkig bleven de meeste anderen hier, al dan niet omdat ze niet van Berlijns niveau geacht werden. Zo komt het dat Straatsburg één van de mooiste El Greco's ter wereld in zijn musea heeft: de kunstkenner zat er gelukkig ook nog wel eens naast.

De tentoonstelling loopt tot 25 februari 2018

⁵ Bij het beleg van Straatsburg in 1870 door Pruisische troepen is zowel het schilderijenbezit (opgeslagen in de Aubette) als het kostbare druk- en gekalligrafeerde werk (opgeslagen in de Dominikanenkerk) verloren gegaan door voltreffers van de vijandige artillerie. Het heeft Straatsburg verrijkt met onder meer honderden kostbare boeken en handschriften uit het persoonlijk bezit van de Duitse keizer bij wijze van 'Wiedergutmachung' en om Straatsburg tot een werkelijke showcase van Duitse cultuur en techniek te maken...

Eindelijk een plastiek van Doesburg in Leiden, bakermat van De Stijl. Precies in het honderdste De Stijl jaar.

In de vorige Rommelpot kon al worden gemeld dat het de goede kant op gaat om - eindelijk - in Leiden een plastiek naar een ontwerp van Theo van Doesburg van de grond te krijgen of op de grond te kunnen plaatsen...hoe U het maar wilt zien. Het plastiek is in rudimentaire vorm op een tijdelijke locatie geplaatst, om het in elk geval nog in dit 100ste jaar na de creatie van 'De Stijl' aanschouwelijk te kunnen maken.

Met dank ook aan onze Leidse leden John en Geertrui Marks voor hun stuwende en organiserende werk hieraan... Grand chapeau bas!

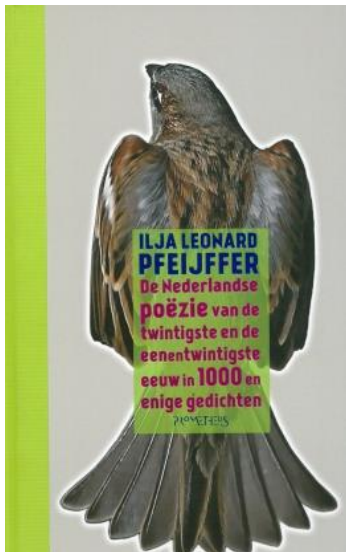
En, nu er een derde biografie over Piet Mondriaan is aangekondigd, doet het deugd te kunnen melden dat we in 2019/20 nu ook – eindelijk - een biografie

over van Doesburg tegemoet kunnen zien: prof. Hans Renders van de R.U. Groningen is Does' biograaf. Hij bekleedt de leerstoel 'Geschiedenis en Theorie van de Biografie'. Dat lijkt dus allemaal goed te komen.

Gedichten

Hoe makkelijk is het toch... zo nu en dan eens een (Nederlands) gedicht te lezen... niet te veel maar zo een paar in de week. En het wordt ons gemakkelijk gemaakt met compacte en uitstekende bloemlezingen, algemeen of op onderwerp gericht...

Klassiek zijn de algemene bloemlezingen van de meestentijds in Portugal verblijvende Gerrit Komrij, helaas enkele jaren geleden overleden. Hij bloemleesde volgens het beginsel: 'Ik heb bij het kiezen niet op de dichters gelet maar op de gedichten. Zo doen zich verrassingen voor.'

De laatste jaren heeft de veelal in Genua wonende Ilja Leonard Pfeiffer het stokje overgenomen met 'de Nederlandse Poëzie van de twintigste en eenentwintigste eeuw in 1000 en enige gedichten'.

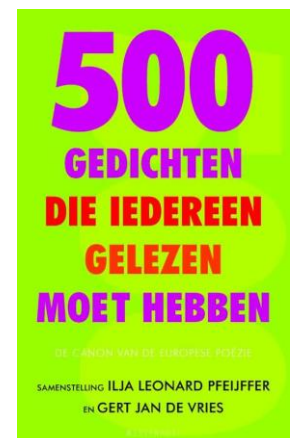
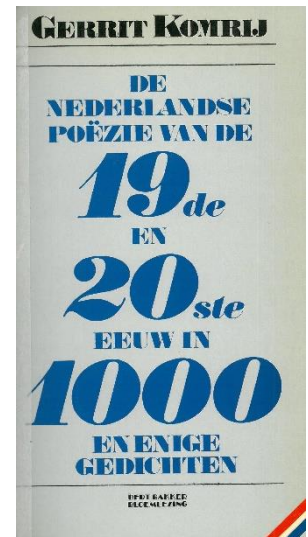
Hij formuleert zijn keuze (uit ongeveer een miljoen gedichten) harder: 'Laat deze bloemlezing een baksteen zijn door de spiegelende etalageruiten waarachter klatergoud blinkt en valse tanden grijnzen en een onnodig getuigschrift voor het belang van poëzie.'

Pfeiffer heeft naar eigen zeggen helaas ook enkele notoir slechte gedichten moeten opnemen omdat die te bekend zijn en omdat zijn bundel ook als naslagwerk geldt. Maar hij geeft niet aan welke dat zijn. En tenslotte een troost voor de niet geselecteerde dichters/gedichten: 'Dichters die niet zijn geselecteerd kunnen zich troosten met de gedachte dat zij deel

uitmaken van een overweldigende meerderheid.' Kan het eleganter?

Pfeiffer laat het overigens niet bij Nederlandse poëzie. In 2008 heeft hij (samen met Gert Jan de Vries) een 'Canon van de Europese poëzie' aangedurfd met '500 gedichten die iedereen gelezen moet hebben' met daarin een – onverwacht - ruime keus uit ook Nederlandse poëzie.

Ik citeer er hier één, een sonnet van Willem Kloos (1859-1938), één van onze vooraanstaande 'Tachtigers':

*'Ik ben een God in het diepst van mijn gedachten,
En zit in het binnenst van mijn ziel ten troon
Over mijzelf en 't al, naar rijks-geboôn,
Van eigen strijd en zege, uit eigen krachten,-
En als een heir van donker-wilde machten
Joelt aan mij op, en valt terug, gevloôn
Voor 't heffen van mijn hand en heldre kroon:
Ik ben een God in het diepst van mijn gedachten.*

*En tòch, zoo eindloos smacht ik soms om rond
Uw overdierbre leên den arm te slaan,
En, luid uitsnikkende, met al mijn gloed*

*En trots en kalme glorie, te vergaan
Op ùwe lippen in een wilden vloed
Van kussen, waar 'k niet langer woorden vond.'*

Aller! Da's nog eens een krachtig statement van een groots poëtische individualist! En toch kwamen deze man en Paul Verlaine op een eertijds souper in Den Haag niet verder dan elkaar te vragen over de kwaliteit van de geserveerde salade.

Fietsen en Mennonieten, een relatie Elzas-Nederland

Na de eerdere artikelen van onze verplaatsingsexpert Hans de Jonge (zie Rommelpot nr. 1 en 3 van dit jaar) werd de redactie nu verrijkt met andersoortige impressies en geschiedenissen over de relatie Straatsburg en Nederland.

Hans van der Werf, Secretaris-Generaal in ruste van de Rijnvaartcommissie en nog steeds vanuit Rotterdam lid van onze Vereniging beschrijft informatief en literair zijn recente fietstocht van Straatsburg naar Nederland, daarmee het begrip 'in ruste' onmiddellijk sterk relativerend. Het is tegelijk de fietsvariant van Hans' treinartikelen.

En Jan van Dijk, een regelmatige Straatsburgganger voor werk in het kader van de Raad van Europa, en een even geregelde lezer van de Rommelpot verraste de redactie met een bijdrage waarin vrijwel onbekende banden tussen Nederland en Straatsburg worden belicht: de relatie tussen de Straatsburgse Wederdopers en Menno Simons uit Friesland, van wiens naam de benaming Mennonieten (een andere naam voor Wederdopers) is afgeleid. Rond Wissembourg bevindt zich overigens nog een Mennonietische gemeenschap.

Het inspireerde Hans de Jonge om de Mennonietische Kerk in Groningen, Hans' studiestad voor het voetlicht te halen.

'Op de fiets naar Nederland' door Hans van der Werf.

Na de zeer complete beschrijving van de treinverbindingen van Straatsburg met Nederland en van zeer in het oog springende nieuwe stations, dan nu een korte inleiding voor een overkomst met het meest Nederlandse vervoermiddel, de fiets. Hoewel, geboren is *la petite reine* om de hoek, in Karlsruhe, precies twee eeuwen geleden toen Jonkheer Karl von Drais zijn loopmachine op de wereld zette. Het drassige laagland kon er eenvoudigweg niet de bakermat van worden. Wel werd de *vélocipède* na 1867 omarmd, althans vanaf 1869 zou

er al over een passende Nederlandse naam zijn gedebatteerd. Maar waar dat woord fiets, dat aanvankelijk als “viets” bekend was dan weer vandaan komt...?

Enfin, een fietstocht naar Nederland begint met een engagement: “*on s’engage et puis ... on voit*” zei Napoleon al op Elba. En een fiets is ook nodig. Welk type, dat hangt er vanaf. Laten we eerst eens naar de afstand kijken. Als we ons richten op Utrecht, dan wordt het om de noord, langs de Rijn, zo’n 590 km, en om de west, langs de Maas zo’n 720 km. Diagonaal oversteken, via Luxemburg kan ook, maar het *dénivelé* van die route is eerder afgestemd op de Steven Rooks onder ons: 2500 m klimmen, tegen maar 1300 m langs de Rijn en 2000 m langs de Maas. Hoe dan ook, voor een vlak parcours doe je er goed aan dicht bij water of spoor te blijven. En dan de vraag, hoeveel tijd willen we er voor uittrekken? Het spectrum van mogelijkheden is groot. Met de snelheid en conditie van Charles Terront, die in 1891 zonder te slapen (of in slaap te vallen, meneer de Boer!⁶) de eerste Paris-Brest-Paris van 1200 km

won in 71 uur en 22 minuten, moet het in twee dagen te doen zijn. Het voordeel is dat je dan geen bagage nodig hebt en daarmee tussen de 10 en 25 kg ballast bespaart. Bovendien kun je kiezen voor een racefiets. Met zo’n fiets zou eigenlijk een hoger gemiddelde mogelijk moeten zijn dan in 1891 werd gehaald. Ter vergelijking de Transcontinental, de Vendée globe van de fiets: *single handed* en zonder enige hulp via controleposten naar een bestemming 4000 km verderop. Voor N° 4 in 2016, van Geraardsbergen in België naar Çanakkale in Turkije, had de winnaar Kristof Allegaert uit België 209 uur nodig voor 3915 km, wat zo’n kleine 19 km/uur oplevert. Niet veel beter dan wat onze Charles Terront op de eerste luchtbanden van Michelin meer dan een eeuw terug presteerde. Maar het kan ook toeristischer. Met tent en potten en pannen om langs de route regelmatig een bivak op te slaan, of hoppend via B&B (Bike en Bed) of de *deux étoiles* van het Franse hotelwezen. Dagafstanden van 50 km zijn altijd wel haalbaar, en tot 150 km wel mogelijk, afhankelijk natuurlijk van de interne en externe omstandigheden.

Op de fiets rijdt je achter de coulissen van de wereld, het is een wereld die je in het doorgaans vluchtige grootsteden bestaan niet waarneemt. En de fiets fascineert. Althans, het je ermee verplaatsen. Dat zagen we al met de *course* Paris-Best-Paris. Die wereld van de fiets heeft Europa inmiddels rijkelijk doorkliefd met routes. Zo heeft de European Cyclists’ Federation met steun van de Europese Commissie, niet minder dan 17 grote routes in kaart gebracht (www.eurovelo.com). Maar let op, niet alle routes zijn al gereed, voor een deel zijn het perspectieven. Die langs de Rijn is in *optima forma*, zelfs (grotendeels) op beide oevers (Euro Velo 15, bewegwijzerd met kleine bordjes). Vast avontuurlijker is de route via de Maas, want deze is minder ‘*gründlich ausgearbeitet*’. Hier en daar ontbreekt er nog wat. Zoals we dat in Straatsburg kennen, eindigt een fietspad soms ergens, om ergens anders weer verder te gaan ...

We kiezen voor deze route. Om aan de Maas te komen zou het Marne-Rijn kanaal gevolgd kunnen worden. Dit traject sluit aan op de route Euro Velo 5. Het levert een tocht door de Vallée des éclusiers, markant cultureel erfgoed uit de late 19de, begin 20ste eeuw. Het was Charles de Freycinet, *ministre des Travaux publics*, die in 1879 in een wet de afmetingen van sluizen liet vastleggen en daarmee een standaardisering van de vloot “*péniches Freycinet*” bewerkstelligde. We kennen ze van de Quai des Bateliers. Opmerkelijk is dat de sluisjes bij Lutzelbourg door de Duitsers die toen Elzas-Loteringen hadden ingelijfd, naar de standaard van

⁶ Hans refereert aan een eerdere bekentenis van Uw redacteur een keer op de fiets in slaap gevallen te zijn, overigens zonder ernstige gevolgen of het moest zijn dat ik pas na enige tijd in het plantsoentje waarin mijn fiets me attent had gedirigeerd wakker werd.

Freycinet zijn aangelegd. Een andere bijzonderheid is dat de spoortunnel door de Vogezen onder de kanaaltunnel door gaat. En verderop langs het Marne-Rijnkanaal, diep in Lotharingen, leidt de route zelfs nog langs een heuse kanaalbrug.

Na Lutzelbourg en Arzviller is er in westelijke richting de keuze, route Euro Velo 5 te vervolgen, richting Luxemburg en Arlon, diagonaal richting Nederland of het kanaal te blijven volgen via de nationale Franse route V52 (Strasbourg-Paris). Hiervoor kiezen we. En dan blijkt dat tot aan Dombasle sur Meurthe langs kanaal en de grote meren het fietspad er prima bij ligt. Van daar via Nancy naar Commercy is het even behelpen met befietsbare *routes départementales*, al dan niet voorzien van fietsbanen. Bij Commercy zijn we bij de Maas aangeland. De nationale V54 brengt je dan naar Charleville-Mézières, de Maas op meer of minder korte afstand volgend. De tocht leidt door de grote slagvelden van weleer die weidse uitzichten bieden met hier en daar een klim; lege dorpen, monumenten en kerkhoven vormen het stille decor. In het noordelijke gebied, vanaf Mouzon, is er dan weer een heus fietspad dat doorloopt naar Charleville-Mézières en verder, richting Givet. Charleville is een levendige stad, een bezoek waard, al is het maar om in de voetsporen van Arthur Rimbaud te treden. En de

uitnodigende Place Ducale zou een voorbeeld voor de Place Kléber kunnen zijn. Het laatste stukje op Frans territorium leidt langs een zeer kronkelige Maas, waardoor naar Givet bijna het dubbele van de afstand hemelsbreed moet worden afgelegd. De route heeft zelfs een tunneltraject over het jaagpad langs een stukje Maas-kanaal. Met wat zoekwerk kom je dan na de grens op het Belgische deel van het parcours. Dat wil zeggen, het Waalse. Want zoals op vele terreinen, hebben de twee grote landsdelen hun eigen instrumentarium. Voor de fiets zijn beide zeer functioneel. Zo heeft Wallonië vanaf 1995 fietstrajecten ingericht, door in onbruik geraakte enkelbaans spoorlijnen en jaagpaden tot fiets- en wandelpaden om te vormen. Deze vormen het RAVeL, het « Réseau Autonome des Voies Lentes ». Het Gewest geeft ook kaarten uit waarop per provincie de trajecten in kaart zijn gebracht (worden op verzoek gratis toegezonden; www.ravel.wallonie.be).

Diegenen die de diagonale route over Luxemburg nemen komen over de historische Vennbahn, een spoorlijn van zo'n 125 km, ooit aangelegd om de mijnen en industrieën in het grensgebied tussen België en Duitsland, van Aken naar Luxemburg te ontsluiten en nu omgevormd tot een prachtige fietsroute. Deze Bahn draagt alle sporen van het schurende Europa in de 19de en 20ste eeuw, overigens mooi beschreven in het Boekenweekgeschenk 2016 "Zink", van David van Reybrouck.

We vervolgen onze route langs de Maas naar Namen, om vervolgens bij Hoegaarden in Vlaams Brabant de reis te vervolgen. Ook hier geplaveide enkelbaans spoorwegen, maar de routing wordt dynamisch.

Dat is het werk van Hugo Bollen, mijnningenieur in Belgisch Limburg, die in de jaren '80 een ingenieursoplossing bedacht voor het uitzetten van individuele fietsroutes. Immers, centraal uitgewerkte routes zijn even leuk, maar ze geven ook kans op filevorming als iedereen die moet nemen. En na een paar keer, vervelen ze ...

De uitgangspunten:

- elkeen kan zijn eigen rondrit samenstellen
- het volledige netwerk is duidelijk bewegwijzerd (in de twee richtingen)
- op elk knooppunt bevindt zich een overzichtskaart
- er is bewegwijzering van en naar dorps- en stadscentra.

Eerst in Belgisch Limburg, vervolgens in heel Vlaanderen en tenslotte in Nederland is zo een dicht netwerk van fietspaden en befietsbare wegen via de verbindende knooppunten in kaart gebracht. Op het internet kunnen programma's gedownload worden om eigen routes samen te stellen (zoals www.route.nl), die je vervolgens uitprint of naar een fiets GPS exporteert. De knooppunten zijn in deelregio's ingedeeld.

Diest, ooit leengoed van Willem van Oranje en met een heel grote begijnhof, is een mooie bestemming als uitvalsbasis naar de eindbestemming in Nederland. De verdere weg naar en door Nederland wijst zich dan vanzelf. In een tempo van 20 km/uur kan dit traject in 6 -8 dagen worden afgelegd.

Nog enkele aanwijzingen ten aanzien van de logistiek. Voor de navigatie kan in aanvulling op de routeschema's goed van google maps gebruik worden gemaakt. Soms word je wel naar een afgesloten weg gestuurd, maar doorgaans klopt het wel. In Frankrijk zijn hele mooie detailkaarten beschikbaar, van IGN (voor onze route, n° 105,

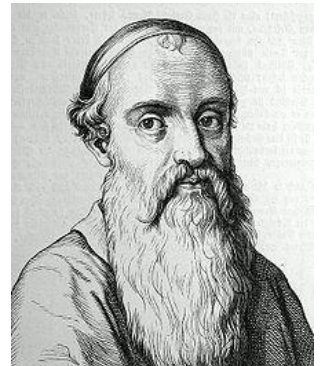
111, 112). Er bestaan ook (niet al te dure of zelfs gratis) routebeschrijvingen met bijbehorende kaarten; (zie bijvoorbeeld: www.cyclingeurope.nl). En een fiets GPS is eerder gadget dan onmisbaar; als je om wat voor een reden dan ook van de geprogrammeerde route af bent, dan is het ding snel de kluts kwijt. In de Franse *campagne profonde* tijdig water en andere zaken provianderen. Je rijdt zomaar een dag zonder wat voor een *négoce* dan ook tegen te komen. Hetzelfde geldt voor de *hébergement*. Maar diezelfde *campagne* is zo verschrikkelijk gastvrij, dat je eenvoudigweg het risico kunt nemen je erin te storten, een bed vind je altijd wel. Veel *communes* beschikken over *gîtes* die ook bij aankomst toegankelijk gemaakt kunnen worden. En tenslotte: een fiets met voldoende versnellingen, liefst 21, Schwalbe banden, goede broeken en wat billenzalf, dan heb je in principe geen reserves nodig.

Bonne route à toutes et tous!

De theologische as Straatsburg-Amsterdam door Jan van Dijk

Reeds vele jaren bezoek ik Straatsburg in verband met vergaderingen bij de Raad. Ik voel me er als Amsterdammer bijna thuis. Dit deed bij mij de vraag opkomen of er wellicht vroeger economische of culture banden tussen deze steden hebben bestaan. Verder dan Theo van Doesburg kwam ik daarbij niet, en dat was een Utrechter, en een halve Duitser bovendien. Onlangs zag ik op het Waterlooplein een tweedehands boek liggen over «Wederdopers, menisten, doopsgezinden in Nederland; 1530-1980» van de hand van Prof. S. Groenveld en al. Aangezien een van mijn voorvaders aan moederskant volgens de overlevering dominee is geweest bij de doopsgezinde broederschap te Hoorn, leek de vraagprijs van vijf euro mij niet teveel. Het bleek een koopje want het boek bevatte voor mij als Amsterdamse Straatsburg- fan een verrassing.

De wederdopers of doopsgezinden, zoals ze tegenwoordig meestal worden genoemd behoren tot de oudste protestantse kerken. Hun voornaamste “protest” tegen het katholicisme was de kinderdoop. In hun ogen zouden slechts volwassenen tot de doop moeten worden toegelaten. Vandaar de naam (weder) dopers of doopsgezinden. De belangrijkste geestelijk leider van de doopsgezinden in Nederland was Menno Simons uit Pingjum bij Witmarsum in Friesland. Deze Simons is samen met Spinoza zo ongeveer de enige denker van wereldfaam die Nederland heeft voortgebracht. Doopsgezinden in Amerika en ook in Frankrijk noemen zichzelf tot op de dag van vandaag Mennonieten (slechts de uitspraak verschilt). Ofwel, zij beschouwen zichzelf als erfgenamen van Menno Simons.

Wat waarschijnlijk slechts weinigen zullen weten is dat Menno Simons doopsgezind is geworden onder invloed van de leider van de doopsgezinde gemeente in Straatsburg, Melchior Hoffmann. Deze Hoffmann, aanvankelijk een Lutherse predikant uit Zürich, vestigde zich in 1529 in Straatsburg en begon daar voortvarend gelijkgestemden te wederdopen. In 1530 doopte hij in de Duitse stad Emden tevens enkele honderden Nederlanders die vervolgens in Nederland de kiemen legden van wat later de doopsgezinde gemeenten zouden worden. Menno Simons zelf werd gedoopt door een van deze Melchiorieten zoals ze werden genoemd. De Nederlandse doopsgezinde broederschappen stammen dus af van de Straatsburgse moedergemeente.

Melchior Hoffmann keerde in 1530 uit Emden terug naar Straatsburg, met de boodschap dat aldaar spoedig het Koninkrijk Gods zou aanbreken. Vanwege deze verkondiging werd hij door de autoriteiten onmiddellijk gearresteerd en opgesloten. Hij zou enkele jaren later in een Straatsburgse kerker overlijden. Andere radicale doopsgezinden van het eerste uur waren inmiddels tot de overtuiging gekomen dat het einde der tijden niet in

Straatsburg maar in Amsterdam of Münster zou plaatsvinden. Op de Dam te Amsterdam braken daarover relletjes uit. Een groep radicale Nederlandse, Zwitserse en Duitse dopers maakten zich meester van de stad Münster en riepen daar een doperse republiek uit. Ze werden door het bisschoppelijke leger al spoedig verslagen en, ter afschrikking van andere revolutionaire ketters, op gruwelijk wijze ter dood gebracht.

Menno Simons had zich met zijn volgelingen afzijdig gehouden van de Münsterse dopers en predikte van de weeromstuit een principiële pacifistische levenshouding. Een nabrander daarvan ruim vier eeuwen later was het totaal onverwachte ontslag in 1978 van een Nederlandse staatssecretaris van defensie, Kruisinga, uit protest tegen de neutronenbom. Drankmisbruik en crypto-communisme zouden daarbij een rol hebben gespeeld. Volgens de betrokkene zelf kwam zijn verzet voort uit de Doopsgezinde “vredesgetuigenis”.

De faam van Menno berust op een reeks geschriften waarin hij de theologische grondslagen formuleerde van de ware, want vredelievende doperse kerk. Hoewel principiële pacifist was hij overigens voor het strikt handhaven van de discipline binnen de broederschappen. Hij was voorstander van het royeren (“bannen”) van gemeentelieden met afwijkende opinies. Duitse doopsgezinden stonden een meer gematigde koers voor en dit geschilpunt werd in 1556 voorgelegd aan een raad van 50 Ouden te Straatsburg. Straatsburg fungeerde in die periode kennelijk nog steeds als de geestelijke hoofdstad van de doopsgezinden. De Ouden kozen in deze kwestie overigens partij tegen Menno. Snel daarna schijnt de Straatsburgse gemeente in verval te zijn geraakt. In Amsterdam en elders in Noord Nederland zijn de doopsgezinden daarentegen tot grote bloei gekomen. Ze vormden een welvarende, gerespecteerde maar wel enigszins in zichzelf opgesloten minderheidsgroep. Mede vanwege hun afwijzing van iedere vorm van geweld, hielden zij zich afzijdig van het landsbestuur. Hun bijdrage aan het algemeen belang was in veel steden beperkt tot actieve betrokkenheid bij de vrijwillige brandweer. Over mijn moeders familie valt in het boek te lezen dat zij tot de eerste geëmancipeerde doperse families behoorden die doorbraken in de wereld van wetenschap en politiek. Nee, niet Huizinga, maar Lely.

De as Straatsburg-Amsterdam rond 1530 lijkt mij meer dan een historische toevalligheid. Beide steden lagen in die tijd in de periferie van het Rijk van Karel de Vijfde. Daardoor ontstond er in beide steden enige ruimte voor nieuwlichterij op theologisch gebied. Dat er vervolgens kruisbestuivingen plaatsvonden tussen nieuwlichters uit beide steden ligt voor de hand. De geopolitieke marginaliteit van beide steden verklaart waarschijnlijk ook de relatief sterke aanwezigheid van joden die nog steeds significant is. Wat mij daarbij opvalt, is de relatieve orthodoxie van het Straatsburgse Jodendom. Regelmatig eet ik in de buurt van de Straatsburgse synagoge een koosjere croissant in een cafeetje waarin alle mannen een keppeltje dragen en alle vrouwen een pruik. Ondenkbaar in Amsterdam 2017, de voormalige joden buurt waar ik woon. De verklaring voor dit verschil lijkt mij de reeds eeuwenlang voortgaande emancipatie van de Amsterdamse joden. Het standbeeld van Spinoza dat ik bij terugkeer uit Straatsburg altijd passeer, lijkt mij hiervan de stille getuige.

Jan van Dijk is lid en eerste vice voorzitter van de Group of Action against Trafficking in Human Beings (GRETA), het monitoring mechanisme van het Raad van Europa Verdrag tegen Mensenhandel

De Mennonieten kerk in Groningen

Het artikel over de Mennonieten bracht Hans de Jonge op het idee de doopsgezinde kerk in Groningen hier met foto en in tekst te benoemen: In Groningen heeft Hans recent de Doopsgezinde kerk weer bezocht waar hij in zijn jeugd met z'n ouders de kerkdiensten bijwoonde en waar hij catechisatie heeft gevolgd. In het gebouw waar dat

plaatsvond (de diaconie, rechts op de foto) hangt een prachtig schilderij van de Groningse schilder Taco Mesdag (een broer van de betere bekende H.W. van Mesdag). De kerk, die in het begin van de 19^e eeuw is gebouwd, staat op de plaats van de oorspronkelijke langwerpige schuilkerk die van de Boteringestraat af niet gezien mocht worden en alleen via een steegje bereikbaar was.

Na het samengaan van twee doperse groepen, 'de oude Vlamingen' en 'de Verenigde Waterlanders en Vlamingen' besloot men een nieuwe kerk te bouwen. Deze in neoclassicistische stijl gebouwde kerk werd in 1815 ingewijd. Doordat in hetzelfde jaar de kosterswoning op de plaats van het huidige kerkplein werd afgebroken, is de kerk sindsdien vanaf de straat zichtbaar en bereikbaar. In de huidige kosterswoning, links op de foto, was tussen 1847 en 1929 het doopsgezinde weeshuis gevestigd. De foto toont de kerk en verder de broer van Hans op de rug gezien, Gauke de Jonge, die in Canada woont.

Straatsburg Neustadt op Unesco's werelderfgoedlijst

Het is een lange weg geweest, maar nu is het zover: de Neustadt wereldwijd erkend als cultuurgood van mondiale waarde.

In de tijd dat de Elzas nog Duits was (1870-1918) werd de Duitse 'aanbouw van Straatsburg' nog als saai, onelegant en te massief gezien door Franse ogen.

Dat bleek nog toen kort na de Tweede Wereldoorlog voorstellen zijn gelanceerd om een aantal van die gebouwen neer te halen, het Palais du Rhin voorop.

Zo'n sloop was al verwerkelijkt in het interieur van het 'Palais des Fêtes', in het hart van de Neustadt waar een prachtig art nouveau interieur is weggesloopt in de dertiger jaren met als argument dat zulks ouderwets was, waar Duits werd bedoeld.

Het doet denken aan de discussie rond de 'Cloche des dix heures', de klok die

teruggaat tot de Middeleeuwen en rond 10 uur 's 'avonds aankondigde dat de Joden de stad uit moesten. Oorspronkelijk was dat een luidklinkende hoorn. Tegenwoordig zijn het charmante loopjes van een carillon rond 10. De 'klok' is, na alle emoties rond het gebeuren in WO II en ondanks heftige discussies gehandhaafd op grond van het argument dat waar steen met een duister verleden wordt gehandhaafd, dit ook voor een meer immateriële tekens uit de geschiedenis zo moet zijn.

Maar, ondanks het speciale katern in Le Monde en enige andere bladen heb ik het idee dat de Neustadt meer wordt gewaardeerd buiten dan binnen Frankrijk, getuige de vermelding in het middag tv nieuws bij de publicatie van nieuwe Franse cultuurgooderen op de Unescolijst... uitgebreide aandacht voor erkende bijzondere natuur in een dom-tom en ergens in Frankrijk met reportages ter plekke en alles, gevolgd door de droge toevoeging 'et la Neustadt in Strasbourg'. Einde bericht

We worden onsterfelijk!

Reken U niet rijk of maak U geen zorgen.

Als je ziet hoe stevig er nog wordt doorgerookt en hoe stevig doorgegeten ook al verkort dat je leven met een jaar of tien dan ziet in elk geval dat deel van de mensheid daar ook niet naar uit.

Maar, in het algemeen, we worden ouder. De hele sterken reiken wel tot ruim 120 jaar. Maar dan houdt het ook op.

En als het aan de farmaceutische industrie ligt moet het ook niet gekker worden.

Lieve dure pillen blijven slikken in kuren die niet meer dan een paar maanden extra leven opleveren dan blijven leven zonder pillen.

Het duurt nog wel een paar generaties maar de wetenschap weet het zeker... onsterfelijkheid komt in zicht en, dan, over een paar 100 jaar is het zover met alle praktische, sociale en ethische problemen van dien.

En hoe werkt dat dan. Heel andere hoeken van de wetenschap zijn er mee bezig, een wetenschap die het zoekt in een wijziging van onze cel-samenstelling.

Er wordt geknutseld om het ouderdomsproces in onze cellen niet alleen te stoppen maar om deze cellen weer 'jeugdig' te maken.

En dan komt de eeuwige jeugd binnen handbereik of je het leuk vindt of niet.

Maar nu is het grappige dat, in het algemeen gesproken die onderzoeken en experimenten niet komen uit de medische/farmaceutische hoek (die ons liever aan de pillen-houdt) maar eerder van de kant van de nieuwe technologieën, gesponsord met bijvoorbeeld Microsoft en Facebook geld.

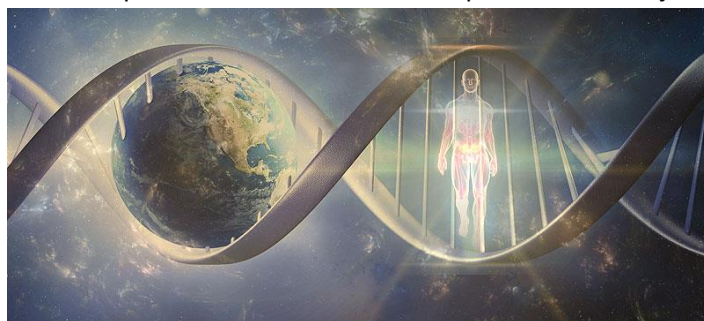
Ouderdom is dus straks geen conditie/situatie meer maar een te genezen ziekte.

En, zou je zeggen, er zijn al zoveel mensen en dat zullen er nog wel meer worden... hoe dat dan?

Tja, de tijd zal het leren.. het gebeurt wel meer dat de uitvinding vooraf gaat aan het opvangen van de nadelen..

Het antwoord op 'hoe dat dan?' is... Mars... de technologie ligt klaar daar nederzettingen te bouwen voor een verdere uitbouw naar een 'tweede planeet' aarde.. over een paar eeuwen.

Eerst zien dan geloven zou ik zeggen maar dat duurt te lang om erop te blijven wachten.

Colofon

BESTUUR

Voorzitter

FRANK VAN LAMSWEERDE
frank.vl@wanadoo.fr

09 54 22 24 46 /
06 83 26 72 73

Vice-voorzitter

HANS DE JONGE

31 rue Kempf
67000 Strasbourg
hans@dejonge.org
03 88 31 60 25 /
06 12 52 54 92

Vice-voorzitter en secretaris

GERARD DE BOER

18 av. Général de Gaulle 67000
Strasbourg
deboergerard@hotmail.com
03 88 31 78 52 / 06 45 67 00 81

Penningmeester

HANS DE BRUIN

19 rue Philippe Grass 67000
Strasbourg
hansdebruin@free.fr
03 88 41 99 15 / 06 24 24 55 86
IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118
0790 118 BIC: CMCIFRPP

ASSESSOREN

JOHN RUIJS

rommelpot@free.fr 09 52 246 246 / 06 52 520 500 18

MONIQUE MIDDELHOEK

Moniquedesportes@hotmail.com
03 88 71 81 51 / 06 85 90 14 76

PAUL DE CONINCK

pauldeconinck@evc.net ; 03 88 33 24 99 / 06 08 54 31 48

PATRICIA WEISS

patulpi@hotmail.com , 06 73 54 29 93

JORIS VAN 't LAND

jorisland@mac.com ; 03 88 41 85 26 / 06 15 66 60 270

REDACTIE

GERARD DE BOER

deboergerard@hotmail.com
06 45 67 00 81

HANS DE JONGE

hans@dejonge.org
06 12 52 54 92

VORMGEVING

ELENA MALAGONI

WEBSITE

BART KOOSTRA
www.nvso.fr

NVSO is aangesloten
bij de Federatie van de
Nederlandse
verenigingen in
Frankrijk

Lidmaatschap van de Vereniging: 20 € per kalenderjaar voor alleengaanden en 30 € voor gezinnen/ partnerships.

Lidmaatschapsgeld te betalen bij de aanvang van het nieuwe jaar.

NVSO Régistre des Associations: Tribunal d'Instance de Schiltigheim Volume 16 - n° 772 Banque: CIC Schiltigheim IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118 0790 118 / BIC: CMCIFRPP t.n.v.